

Tampereen ammattikorkeakoulu

AMMATILLINEN OPETTAJAKORKEAKOULU

Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Ammattikorkeakoulun ilmaisema laatukäsitys.

Esa Packalén

2008

PACKALÉN ESA: Ammattikorkeakoulun ilmaisema laatukäsitys
Tampereen ammattikorkeakoulu
Opettajakoulutuksen kehittämishanke 28s
Ryhmän opettaja Pekka Kalli
Huhtikuu 2008.
Avainsanat: ammattikorkeakoulu, laatu, laatukäsitys, opetussuunnitelma

TIIVISTELMÄ

Tämä kehittämishanke on tehty osana Tampereen ammatillisen opettajakorkeakoulun ammatillisen opettajan pedagogisia opintoja (60 op).

Kehittämishankkeessa tutkin ammattikorkeakoulun laatukäsitystä sellaisena, kun ammattikorkeakoulu sen julkisissa asiakirjoissaan ja opetussuunnitelmissaan sen ilmaisevat. Minkälaisia laadullisia ”lupauksia” ammattikorkeakoulut antavat perustehtävänsä opetuksen suhteen ja miten ammattikorkeakoulut aikovat lupauksensa lunastaa

Tässä hankkeessa käytettiin havaintomateriaalina ja Pirkanmaan ammattikorkeakoulun (PIRAMK) ja Tamperelaisten Tampereen ammattikorkeakoulun (TAMK) julkisilla internet-kotisivuillaan ilmaisemia yleisiä opetus- ja oppimistavoitteita ja erityisesti hyvinvointialaa (PIRAMK) ja tekniikan koulutusalaan (TAMK) koskevia opetussuunnitelmia siinä laajuudessa, kuin ne ovat jokamiehen nähtävissä ammattikorkeakoulun kotisivulla.

Keskeisenä johtopäätöksenä voidaan todeta, ettei kumpikaan korkeakoulu esitä selkeästi laatulupausta koulutustehtävästään. Lupauksia annetaan sinänsä paljon, mutta ne liittyvät aluekehitystehtävään, alueellisen elinkeinoelämän kilpailukyvyn vahvistamiseen, kansainväliseen toimintaan yms.

Sekä sosionomin (AMK) ja insinöörin (AMK) opetussuunnitelmissa esitellään ammattialaa, työtehtäviä ja niistä nousevia erilaisia osaamis- ja taitovaatimuksia. Sen sijaan oppimisenäkemyksiä ja prosesseja, joilla niitä pyritään saavuttamaan, ei esitellä.

Aineiston perusteella näyttää siltä, että lupauksilla ja opetussuunnitelmillä on heikko yhteys, joka lähinnä tulee esiin siinä, että puhutaan työelämästä. Sen sijaan opetus ja oppiminen opettajan ja opiskelijan välisenä vuorovaikutuksellisenä dialogina jää näkymättä.

Sisällysluettelo:

1 JOHDANTO	4
2 HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	6
2.1 Hankkeen tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	6
2.2 Tutkimustehtävän taustoitus ja tulkintakehys.....	6
2.2.1. Ammattikorkeakoulu.....	6
2.2.2. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu.....	9
2.2.3. Tampereen ammattikorkeakoulu.....	9
2.2.2. Laatu ja laatukäsitys	10
2.3. Tiedonhankinta ja tutkimusaineistot.....	16
3. KOULUTUKSEN LAATULUPAUKSET	18
4. OPPIMISTA KOSKEVAT LAATULUPAUKSET	23
5 JOHTOPÄÄTÖKSET	25
6 OMA ARVIO TYÖSTÄ	26
LÄHDELUETTELO	28

1 JOHDANTO

Suomessa koulutusjärjestelmän rakenteita ja koulutuspoliittisia linjauksia on muutettu viimeisten vuosikymmenien aikana tiheästi. Sen lisäksi 2000-luvulla peruskoulutukseen ja – opetukseen on tuotu sellaisia, muita yhteiskunnan toiminta-alueilta tuttuja malleja ja toimintakäytäntöjä, kuten tehokkuuden vaatimukset ja kilpailu oppilaista, joita joskus kutsutaan myös asiakkaiksi.

Tehokkuuden nimissä koko yhteiskunnan toiminnan linjauksena ovat hyvin suuret yksiköt, joita saadaan pienempiä yhdistämällä tai niitä lakkauttamalla – niin myös (perus)koulutuksessa. Usein myös tehokkuusajattelu ja laatujärjestelmät liitetään yhteen tai niitä jopa pidetään synonyymeinä. Laatuun liittyvät käsitykset ja mielikuvat ovat nousseet keskeisiksi imagotekijöiksi pyrittäessä profiloitumaan ihmisten mielissä ajan henkeen. Kilpailun kiristyessä myös koulutusmarkkinoilla pienenevien opiskelijamäärien, opetusministeriön yhdistämispyrkimysten ja kiristyvän rahoituksen seurauksena ovat korkeakoulut lähteneet hyvään laatuun vedoten markkinoimaan yhä ponnekkaammin koulutustuotettaan potentiaalisille opiskelijoille. Laadulla ja ladun tuottamisella perustellaan myös monia korkeakoulujen johtamisen, hallintoon ja oppimisympäristöihin liittyviä hankkeita ja toimia.

Koulutusjärjestelmän sisällä ammattikorkeakoulujen paikka ja tehtävät ovat olleet vilkkaan keskustelun ja väittelyn kohteena koko niiden lähes kahdenkymmenen vuoden historian ajan. Laissa ammattikorkeakoululle on asetettu tehtäväksi antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä.

Koulutuksen järjestämiseen ja organisointiin on liitetty ajalle tyypillisiä teemoja, asiakaslähtöisyys, projektista projektiin, joustavuus, tulosohejaus, kannattavuus, palvelutoiminta ja tilaaja-tuottaja malli. Korkeakoulujen sisällä olen myös havainnut

jonkinasteista mielipiteiden polarisoitumista suhteessa perinteisen perustehtävän hoitoon ja toisaalta projektien ja kehittämistoiminnan suuntaan.

Opettajana olen usein pohtinut kysymystä onko ammattikorkeakoulussa pystytty pitämään kirkkaana mielessä ydinprosessi, koulutuksellinen perustehtävä? Onko ammattikorkeakoulussa resursoinnilla ja muilla tukiprosesseilla mahdollistettu perustehtävän toteutuminen opettamisen ja oppimisen prosesseina?

Lisäksi keskustelu Pirkanmaan ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhdistämishankkeesta olivat osaltaan yhdessä lisäämässä uteliaisuuttani tarkastella ammattikorkeakoulujen laatukäsityksiä lakisääteisen perustehtävänsä suhteen.

Tässä kehittämistehtävässä tarkoitukseni on tutkia ja selvittää ammattikorkeakoulun koulutustehtävän toteuttamiseen liittyvää laatukäsitystä sellaisena, kuin se ilmenee ammattikorkeakoulun julkaisemilla, omilla internet- kotisivuilla. Aineistona käytän tamperelaisten ammattikorkeakoulujen, Pirkanmaan ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun kotisivuja.

Tämän kehittämistehtävän raportti rakentuu siten, että luvussa 2 perustelen metodologiset valintani. Luvussa 3 taustoitan tutkimustehtäväni. Luvuissa 4 tutkin Pirkanmaan ammattikorkeakoulun koulutukseen liittyviä laatulupauksia. Luvussa 5 tutkin miten korkeakoulujen laatulupaukset ilmenevät opetussuunnitelmissa. Luvussa 6 teen johtopäätökset ja vastaan tutkimustehtävässä asetettuun kysymykseen ja luvussa 7 arvioin metodologisia valintojani.

2 HANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Hankkeen tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimustehtävänä on selvittää Pirkanmaan ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun laatukäsityksiä koulutustehtävän suhteen.

Tutkimuskysymykset ovat 1. Minkälaisia laadullisia lupauksia korkeakoulut antavat opetuksen suhteen 2. Minkälaisia laadullisia lupauksia korkeakoulut antavat oppimisen suhteen.

2.2 Tutkimustehtävän taustoitus ja tulkintakehys

2.2.1. Ammattikorkeakoulu

Ammattikorkeakoulut (AMK) ovat luonteeltaan pääosin monialaisia ja alueellisia korkeakouluja, joiden toiminnassa korostuu yhteys työelämään ja alueelliseen kehittämiseen. Niissä suoritettavat tutkinnot ovat ammatillispainotteisia korkeakoulututkintoja. Yhdessä yliopistojen kanssa ne muodostavat suomalaisen korkeakouluverkoston.

Tarkempia ammattikorkeakoulun toimintaa ohjaavia määrittelyjä ovat ammattikorkeakoululaki (351/2003) ja asetus 352/2003).

Ammattikorkeakoululaissa vuodelta 2003 sanotaan ammattikorkeakoulujen tehtävistä:

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä. (351/2003, 4 §).

Asetus (352/2003) määrittelee opintojen tavoitteet ammattikorkeakoulussa seuraavasti:

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavien opintojen yleisenä tavoitteena on antaa opiskelijalle:

- 1) laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä niiden teoreettiset perusteet asianomaisen alan asiantuntijatehtävissä toimimista varten;
- 2) edellytykset asianomaisen alan kehityksen seuraamiseen ja edistämiseen;
- 3) valmiudet jatkuvaan koulutukseen;
- 4) riittävä viestintä- ja kielitaito; sekä
- 5) asianomaisen alan kansainvälisen toiminnan edellyttämät valmiudet. (352/2003, 7§)

Lainsäätäjä on antanut ammattikorkeakouluille selkeän kouluttamistehtävän, jossa perusopintojen tavoitteena on antaa opiskelijalle laaja-alainen yleiskuva asianomaisen tehtäväalueen asemasta ja merkityksestä yhteiskunnassa, työelämässä ja kansainvälisesti, perehdyttää opiskelija asianomaisen tehtäväalueen yleisiin teoreettisiin perusteisiin ja viestintään sekä antaa hänelle 8 §:ssä tarkoitettu kielitaito. Ammattiopintojen tavoitteena on perehdyttää opiskelija asianomaisen ammatillisen tehtäväalueen keskeisiin ongelmakokonaisuuksiin ja sovellutuksiin sekä niiden tieteellisiin tai taiteellisiin perusteisiin siten, että opiskelija valmistuttuaan kykenee itsenäisesti työskentelemään tehtäväalueen asiantuntijatehtävissä ja yrittäjänä sekä osallistumaan työyhteisön kehittämiseen.

Harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. Opinnäytetyön tavoitteena on kehittää ja osoittaa opiskelijan valmiuksia soveltaa tietojaan ja taitojaan ammattiopintoihin liittyvässä käytännön asiantuntijatehtävässä.

Ammattikorkeakoulujen toiseksi perustehtäväksi määrätyn soveltavan tutkimus- ja kehitystyön tehtävänä on palvella opetusta sekä tukea alueen kehitystä, elinkeinoja ja työelämää.

Lisäksi ammattikorkeakoulut antavat ja kehittävät aikuiskoulutusta työelämäosaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi ja voidaan järjestää ammatillista opettajankoulutusta sen mukaan kuin siitä erikseen säädetään.

Ensimmäiset ammattikorkeakoulut aloittivat Suomessa toimintansa kokeiluluvalla vuosina 1991 ja 1992 ja viimeisimmät ammattikorkeakoulut vakinaistuivat 1.8.2000. Suomessa on tällä hetkellä yhteensä 30 ammattikorkeakoulua, joista 28 toimii opetusministeriön hallinnonalalla. Näistä seitsemän on kunnallisia, yksitoista kuntayhtymän omistamia ja kymmenen yksityistä ammattikorkeakoulua. Lisäksi Ahvenanmaalla toimii Högskolan på Åland ja sisäasiainministeriön alaisuudessa Tampereella Poliisiammattikorkeakoulu.

(OPM; <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus>, luettu 17.4.2008)

Ammattikorkeakoulut synnyttiin Suomessa osana ammatillisen koulutuksen uudistamista 1990-luvulla pääosin liittämällä toiminta-alueen alakohtaisia oppilaitoksia kokonaan tai osittain saman ylläpitäjän alaisuuteen ja yhdistelemällä koulutusta isoimmiksi kokonaisuuksiksi. Ammattikorkeakoulun malli on paljolti saksalaisessa Fachhochschulussa.

Alkutaipaleella ammattikorkeakoulujen pääpaino oli toiminnaltaan ja toimintakulttuuriltaan sekä aiempien omistajien painotuksista johtuen hyvinkin erilaisten johtamis- ja toimintakulttuurien virtaviivaistaminen. Ensivaiheessa johtamis- ja laatu järjestelmissä painottuivat toimintaohjeet ja dokumentit, joita kerättiin pääsääntöisesti yhä paisuviin laatuksikirjoihin.

Kuluneen runsaan kymmenen vuoden aikana ammattikorkeakoulut ovat pyrkineet profiloitumaan ja jalostamaan omaa osaamistaan ja toimintaansa alueen korkeakouluna ja kehittäjänä.

Ikäluokkien pienenemisestä on seurannut kiristyvä kilpailu opiskelijoista ja vähenevistä opiskelijapaikoista, joiden väheneminen välittömästi näkyisi myös tulorahoituksessa. Kilpailuasetelmaa lisää istuvan, vuonna 2007 nimitetyn Vanhasen 2. hallituksen hallitusohjelmaan kirjatut koulutuspoliittiset uudistukset, joiden vaikutuksesta myös korkeakoulumaailmassa on jälleen kuhinaa pyrittäessä varmistamaan asemia ja olemassaolon jatkumista yhtymis- ja yhteistyömallien puristuksessa. Yhtenä koulutuspoliittisena tavoitteena kun on ammattikorkeakoulujen määrään vähentäminen mm. niitä yhdistämällä.

Yhdistämisprosessi on käynnistetty myös tamperelaisten Pirkanmaan ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun osalta. Yhteistoiminnan syventämistä tarkastellaan myös laajempaa konsortiona, jossa Tamperelaisten ammattikorkeakoulujen lisäksi on Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Isompien kokonaisuuksien rakentamisessa katsotaan saatavan synergiahyötyjä, mutta toisaalta hallinto etenee yhä kauemmaksi ja kasvottomammaksi opetus- ja oppimisprosessista ja pienempien yksiköiden notkeutta saatetaan hukata moniportaiseen, kasvavan hallinnon aiheuttamaan hävikkiin.

2.2.2. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu

Vuonna 1995 Tampereen kaupunki, Länsi-Pirkanmaan koulutuskuntayhtymä, Mäntän seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä, Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä, Ahlmanin koulun Säätiö, Tampereen Musiikkiopiston Säätiö, Tampereen sosiaalialan oppilaitoksen säätiö sekä Tampereen Talouskouluyhdistys ry perustivat Pirkanmaan ammattikorkeakoulu Oy:n, jonka tehtäväksi asetettiin muodostettavan ammattikorkeakoulun ylläpito.

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu aloitti toimintansa vuonna 1997, jolloin Ahlmanin maatalous- ja kotitalousoppilaitos, Ikaalisten kauppaoppilaitos, Mäntän seudun koulutuskeskus, Pohjois-Pirkanmaan koulutusinstituutti Virroilla, Tampereen konservatorio, Tampereen kotitalousoppilaitos, Tampereen sosiaalialan oppilaitos ja Tampereen terveydenhuolto-oppilaitos yhdistettiin väliaikaiseksi ammattikorkeakouluksi. PIRAMK vakinaistettiin ammattikorkeakouluna vuonna 2000. Hyvinvointi- ja palvelualoille painottunut opetus on PIRAMKissa nykyään koottu neljään klusteriin, osaamisalueeseen, jotka ovat hyvinvointipalvelut, hyvinvointiteknologia, kulttuuripalvelut ja liiketalous ja matkailupalvelut.

(www.piramk.fi, luettu 17.4.2008)

2.2.3. Tampereen ammattikorkeakoulu

Tampereen ammattikorkeakoulun osaamisen juuret ulottuvat yli sadan kahdenkymmenen vuoden taakse vuoteen 1886, jolloin perustettiin Tampereen teknillinen oppilaitos. Tampereen teknillinen oppilaitos sai ammattikorkeakoulun kokeiluluvan vuonna 1992, jolloin sen nimeksi tuli väliaikainen Tampereen teknillinen ammattikorkeakoulu. Myös muilla Tampereen ammattikorkeakoulun

muodostajaoppilaitoksella on kunnioitettava historia, Tampereen kauppaoppilaitoksen juuret ulottuvat vuoteen 1890, Vuonna 1937 perustettu Kurun normaalimetsäoppilaitos siirrettiin vuonna 1995 Tampereen kaupungin ylläpidettäväksi yhdessä Tampereen teknillisen oppilaitoksen kanssa ja Tampereen taiteen ja viestinnän oppilaitos perustettiin 1991.

TAMKissa annetaan koulutustehtävän mukaisesti AMK-tutkintoon johtavaa opetusta, ylempään AMK-tutkintoon johtavaa opetusta, ammatillisia erikoistumisopintoja, ammatillista opettajankoulutusta, avointa ammattikorkeakouluopetusta ja muuta aikuiskoulutusta. TAMKissa on lukuvuonna 2007-2008 19 koulutusohjelmaa, joista englanninkielisiä ovat Environmental Engineering ja International Business. TAMKissa on myös mahdollista opiskella kolmessa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutusohjelmassa.

TAMKissa opiskelee runsaat 5000 opiskelijaa, joista lähes 800 on aikuisopiskelijoita. Päätoimista opetushenkilökuntaa TAMKissa on noin 250. Heistä noin 90 prosentilla on vähintään ylempi korkeakoulututkinto. Henkilökuntaan kuuluu noin 30 tohtorin ja 40 lisensiaatin tutkinnon suorittanutta.

TAMKissa voi opiskella useita vieraita kieliä: englantia, ruotsia, saksaa, ranskaa, espanjaa, kiinaa, venäjää, italiaa ja japania. (TAMK; <http://www.tamk.fi/fi/-WWWWTAMKFI/historia.html> 17.04.2008)

2.2.2. Laatu ja laatukäsitys

Arkikielessä lukija ja kuulija kohtaavat sanan laatu varsin usein hyvinkin erilaisissa konteksteissa ja käsitteenä laatu liitetään moneen yhteyteen. Puhutaan laatuajasta, mainostetaan laatuautoja ja laatuhuonekaluja. Tuotteen mainostetaan olevan laadukas, samoin palvelua tai koulutusta luonnehditaan mielellään laadukkaaksi ilman että sen paremmin määritellään, mitä laadukkuudella kyseisessä tapauksessa tarkoitetaan.

Laatu-sanaa etuliitteenä käyttämällä pyritään mitä ilmeisimmin luomaan mielikuvaa jostakin hyvästä, arvostetusta ja erinomaisesta. Jotain sellaista ominaisuutta, jolla pyritään erottumaan eduksi kilpailijoista ja näin ohjaamaan asiakkaiden valintoja tai perustelemaan kilpailijoita korkeampaa hintaa.

Puhutaan myös laaduttomista tai huonolaatuisista tuotteista tai palveluista ja liitetään näin laatuun arvottava ulottuvuus. Tuote tai palvelu määrittyy omien kokemusten, odotusten tai mielikuvien perusteella hyvä- tai huonolaatuiseksi tai mahdollisesti keskinkertaiseksi laadultaan. Asiakkaan kokema laatu synnyttää tällöin asiakastyytyväisyyttä tai asiakastyytymättömyyttä. Asiakkaiden näkemykset tuotteen tai palvelun laadusta voivat perustua joko oletettuun tai koettuun. Koetun laadun ilmentymänä voidaan tässä tapauksessa pitää asiakastyytyväisyyttä ja näin ollen voidaan sanoa, että asiakas määrittelee laadun tässä tapauksessa.

Laatu on ollut tuotteiden tärkeä ominaisuus jo käsiteollisuuden aikana. Tuolloin käsityöläisen ansio on ollut merkittävästi riippuvainen hänen tuotteittensa laadusta. Erityisesti kullasta ja hopeasta valmistetut esineet ja tuotteet on jo vuosisatoja leimattu virallisilla merkeillä niin, että asiakas on voinut luottaa kaupattavien tuotteiden sellaisiin laadullisiin ominaisuuksiin, kuin aitous, valmistaja ja jalometallin pitoisuus.

Systemaattinen laatuajattelu juurtaa juurensa 1920-luvulle teollisen vallankumoukseen, jolloin käsiteollisuudesta siirryttiin teollisten innovaatioiden mahdollistamana massatuotannon aikaan.

Massateollisuuden avulla pyrittiin tyydyttämään jokamiehen haluan hankkia itselleen tuotteita, joiden hankinta aiemmin, käsiteollisuuden aikaan, oli vain varakkaiden etuoikeus. Monista rakenteellisista johtamiseen liittyvistä syistä, muun muassa työn osituksesta pieniin osiin, koneiden ja laitteiden asetuksista sekä huollosta, massatuotannossa syntyi varsin paljon tuotantokustannuksia lisäävää epäkuranttia tuotantoa ja asetettujen spesifikaatioiden saavuttaminen määritellyn laadun takaamiseksi jouduttiin rakentamaan kattava ja kustannuksia voimakkaasti kohottava tuotteiden laaduntarkastusjärjestelmä.

Kehittyvää tilastomatematiikkaa mahdollisti tilastollisten työkaluja rakentamisen ja soveltamisen laadun valvontaan. Tilastollisen laadunvarmistuksen keskeisenä pyrkimyksenä oli tuotantokustannusten säästö pyrkimällä saamaan hallintaan massatuotannossa tapahtuva prosessin vaihtelu. (vrt. W. Shewhart, Statistical Process Control)

Laatufilosofi W. Edward Demingin ajattelua johtamisesta ja laadusta mukaellen voidaan arvioida, että oikeanlaisella johtamisella organisaatio voi parantaa laatua ja samalla vähentää kustannuksia pienentämällä hävikkiä, uudelleen tekemistä, työssä väsymistä sekä sisäisiä ristiriitoja ja pyrkimällä lisäämään asiakasuskollisuutta.

Deming tarjoaa keinoksi jatkuvan parantamisen filosofiaa ja sitä, että tuotantotoimintaa ajatellaan mieluummin systeeminä, kuin segmentteinä, tai toisiinsa liittymättöminä osasina.

Edelleen Demingin laatuajatteluun perustuen on esitetty väite, että tapauksessa, jossa organisaatio fokusoi pääsääntöisesti laadun tuottamiseen, voidaan laadun ajatella olevan työponnistusten suhde kokonaiskustannuksiin, jossa laadulla on taipumus lisääntyä ja kustannusten vähentyä ajan kuluessa.

Jos kuitenkin organisaatiossa keskitytään kustannuksiin, kustannukset nousevat ja laatu heikkenee ajan myötä, koska ei kiinnitetty huomiota hävikin minimointiin sen paremmin, kuin monenkertaisen työn tekemiseen. Edelleen, koska henkilöstön olemista ja pysymistä pidetään itsestäänselvyytenä. Ristiriidat jätetään selvittämättä nopeasti, eikä huomioida tuotteen kehittämisessä puutetta ja näin ajan kuluessa menetetään asiakkaan lojaalisuus.

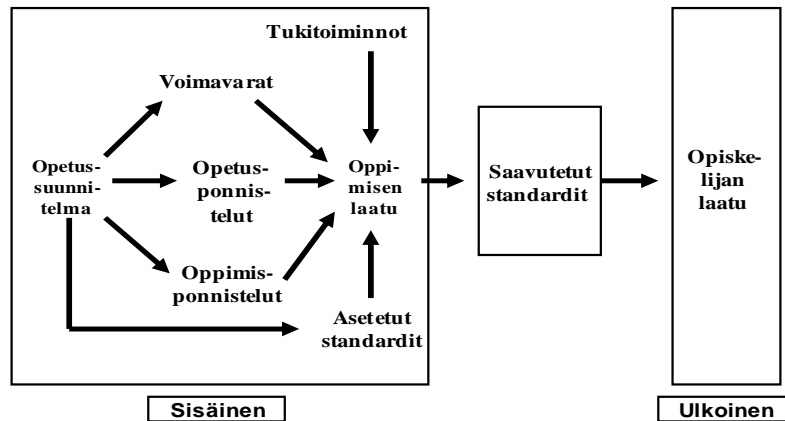
Raivolan mukaan laatu on kohteen kokonaisvaltainen hahmo, standardi sen jonkin piirteen odotus- tai ohjearvo. Tähän eroon perustu myös tuloksellisuuden näkeminen joko organisaation sisäisenä toimivuutena tai ulkoisena vaikuttavuutena.

(Raivola 2000,23)

Kuviossa 1 kuvataan sisäistä ja ulkoista laadun tuottamisprosessia opetus-suunnitelmasta lähtevänä konstruktiona. oppimisen ja standardien suhdetta konstruktiossa (Yorke 1999, Raivola 2000, 23).

Tässä konstruktiossa huomio kiinnittyy siihen, että oppimisen laatu pyritään saavuttamaan opetussuunnitelman mukaan opettajan opetusprosessin ja opiskelijan oppimisprosessin vuorovaikutuksessa käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa. Tukitoimintojen tehtävänä on tukea laatutavoitteiden saavuttamista.

Kuvio 1. Oppimisen laadun ja standardien suhde.

(Yorke 1999, Raivola 2000)

Laadulla käsitteenä on useita toisistaan eroavia määritelmiä ja laadun käsitteen kuvaaminen riippuu määrittäjän omista intresseistä, arvoista ja uskomuksista sekä myös tarpeista ja pyrkimyksistä sekä oleellisesti ilmiöstä tai asiasta, jonka kannalta laatua tarkastellaan. Laatuun liittyvien näkökulmien ja määrittelytapojen ymmärtäminen on kuitenkin välttämätöntä jos pyrkimyksenä on laadun kehittäminen (Garvin 1988, Sarala & Sarala 1996).

ISO 9000 -standardin määritelmän mukaan laadulla tarkoitetaan tarkastelukohteen kaikkia ominaisuuksia, joilla kohde täyttää esitetyt tai olemassa olevat tarpeet. Laadun kriteereinä ovat ne indikaattorit, joiden avulla päästään mahdollisimman korkeaan asiakastyytyväisyyteen. ISO 9000 -standardisto rakentuu olettamukselle, että laatua voidaan kuvata yleismaailmallisesti ja objektiivisesti. Toisin sanoen oletetaan voitavan määrittää tiettyjä objektiivisia, yhteisiä tekijöitä, jotka ovat merkityksellisiä laadun arvioinnissa ja kehittämisessä (Biaudet & Virtanen 1990). Taulukossa 1 on eräitä Lillrankin (1998) ja Savolaisen (1992) teoksista koottuja määritelmiä, jotka kuvaavat laatua asiakkaan näkökulmasta.

Taulukko 1. Asiakasnäkökulmaan perustuvia laadun määritelmiä.

	LAATU ON
Akyama (1991)	se, mikä toteuttaa ostajan tarpeet
Deming (1940)	asiakkaan nykyisten ja tulevien tarpeiden täyttämistä laadun avulla
Edwards (1968)	kykyä tyydyttää asiakkaan tarpeet
Feigenbaum (1983)	tuotteen tai palvelun markkinoinnin, insinööriosaamisen, tuotannon ja huollon kautta määrittyviä piirteitä, joiden avulla pystytään täyttämään asiakkaan tarpeet
Hannus (1993)	asiakkaan arvio, asiakkaan odotuksiin nähden oikea
Juran (1989)	sopivuus käyttöön tai tarkoitukseen
Lillrank (1998)	vaihdannassa eli transaktiossa näkyvä ominaisuus, joka vaikuttaa asiakkaan arviointeihin ja päätöksiin
TQC (1950)	asiakkaan odotusten täyttäminen.

Laatua määriteltäessä voidaan käyttää myös virallisia asiakirjoja, kuten SFS-ISO 8402 -laatusanastoa, jonka mukaan laatu merkitsee tuotteen tai palvelun kaikkia piirteitä ja ominaisuuksia, joilla tuote tai palvelu täyttää asetetut tai odotettavat tarpeet.

Laatu voi olla tuotteen tai toiminnan laatua. Tuotteen laatu käsittää kaikki ne ominaisuudet, joilla tuote täyttää esitetyt tai olemassa olevat ja ennakoitavissa tai oletettavissa olevat tarpeet. Toiminnan laatu on toiminnan virheettömyyttä ja tehokkuutta. Tavara- tai palvelutuotteen laatu on seuraus toiminnan laadusta: tuotteen laatuun vaikuttavat monet toisiinsa yhteydessä olevat työvaiheet, esimerkiksi suunnittelu, tuotanto sekä toimituksen jälkeinen palvelu tai huolto (SFS-ISO 8402). Asiakkaan kokema laatu syntyy toiminnan tuloksena. Toiminnan laatu on palveluorganisaation sisäistä toimintaa: tavoitteiden täyttämistä ja organisaation toimintojen ja prosessien kykyä saavuttaa tavoiteltu laatu.

Valtakunnallisesti korkeakoulujen laatutyötä arvioi ja koordinoi Korkeakoulujen arviointineuvosto (KKA), joka kerää ja tuottaa korkeakoulujen laatujärjestelmiin ja toiminnan laatuun liittyvää tietoa. Korkeakoulujen arviointineuvoston tavoitteena on auditoida kaikkien suomalaisten korkeakoulujen laadunvarmistusjärjestelmät vuoteen 2011 mennessä. Pirkanmaan ammattikorkeakoulun laatujärjestelmä

auditoitiin vuonna 200x ja Tampereen ammattikorkeakoulun laatujärjestelmä puolestaan auditoidaan ohjelman mukaan syksyllä 2008

Laatugurujen Deming, Juran ja Crosby laatufilosofioihin ja luomiin malleihin perustuva Total Quality Management (TQM), kokonaisvaltainen laatujohtaminen perustuu organisaation kaikkien jäsenten osallistumiseen laatutyöhön pyrittäessä pitkän aikavälin menestykseen asiakastyytyväisyydessä ja näin kaikille organisaation jäsenille ja yhteiskunnalle tulevaan hyötyyn.

TQM:n rakentumisessa tärkeitä elementtejä ovat asiakas, prosessien kehittäminen, organisaation kaikkien jäsenten osallistuminen laatutyöhön ja systeemiajattelu. Monessa yhteydessä TQM on käännetty ”laatujohtamiseksi tai laadunhallinnaksi”, jolloin myös ajatuksesta on saattanut pudota pois kokonaisvaltaisuus.

Vaso toteaa kokemusten yliopistojen TQM /CQI – sovellutuksista vaihdelleen suuresti menestyksestä epäonnistumiseen. Pääasiallisin epäonnistumisen syy on siinä, ettei olla keskitytty organisaation ytimeen – ydinprosessiin - eli opetussuunnitelmien ja opetusjärjestelyjen toteuttamiseen. Seurauksena on ollut henkilöstön puutteellinen sitoutuminen, integraation vähäisyys tai epäonnistuminen ulottaa laatu-käsite osaksi akateemisia toimintoja. (Vaso 1998, 56).

Japanilainen laatuajattelu Kaizen painottaa prosessien jatkuvassa kehittämisessä tekemään prosessit näkyviksi ja mitattaviksi.

Lillrank (1990, 59-60) määrittelee prosessin seuraavasti: “Prosessi on systeemi, monien osavaiheiden ja toimintojen kokonaisuus. Prosessin suunnittelu ja sen hyvyyden mittarit perustuvat organisaation yleistavoitteisiin ja strategiseen näkemykseen”.

Kehittämistehtävässä käsittelen ammattikorkeakoulun koulutustehtävään, ydinprosessiin keskeisesti liittyvää opetusta, oppimista ja näitä tukevia tukitoimintoja. Näin ollen yleisesti laatuun liitettyjä elementtejä joudun jättämään tämän tarkastelun ulkopuolelle. Olen myös jättänyt pois yleiset työelämää koskevat osaamis- ja kykyvaateita jne. kuvaavat tiedot ellei niitä liitetä opettamiseen, oppimiseen tai niitä tukeviin toimiin. Nämä ovat tärkeitä asioita, mutta vaativat jatkotutkimuksen ja erilaisen aineiston. Tässä työssä laadun käsite tarkoittaa sitä,

miten hyvin opetuksen suunnittelu vastaa AMK:n antamia lupauksia opetuksen, oppimisen ja tukitoimintojen suhteen.

2.3. Tiedonhankinta ja tutkimusaineistot

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu (PIRAMK) ja Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK) uusivat alkuvuodesta 2008 internetkotisivunsa ja tiedonhankinta kohdistuu näillä uusituilla kotisivuilla julkaistuihin dokumentteihin.

Tutkimusaineistoja on kaksi, josta ensimmäisen aineiston avulla pyrin vastaamaan kysymykseen mitkä ovat PIRAMK:n ja TAMK:n laatulupaukset ja aineistolla kaksi miten nämä laatulupaukset ilmenevät sosiaalialan koulutusalan ja kone- ja tuotantotekniikan opetussuunnitelmissa.

Aineisto yksi koostuu seuraavista dokumenteista:

Pirkanmaa ammattikorkeakoulun kotisivu: <http://www.piramk.fi/> Visio, Toiminta-ajatus, Arvot, Historia, Laatujärjestelmä, Opetussuunnitelman yhteistä osaamista kuvaavat juonteet,

Tampereen ammattikorkeakoulun kotisivu: <http://www.tamk.fi/portal/dt>
TAMK Visio, toiminta-ajatus, arvot, historia

Aineisto kaksi koostuu seuraavista dokumenteista:

Pirkanmaa ammattikorkeakoulun kotisivu: <http://www.piramk.fi>

Tampereen ammattikorkeakoulun kotisivu: <http://www.tamk.fi/portal/dt>

PirAMK / Opinto-opas 2007 – 2008, PirAMK / Opinto-opas / Sosiaalialan koulutusohjelman kuvaus

TAMK OPS

Kone- ja tuotantotekniikan insinöörin koulutusohjelman kuvaus

2.4. Aineiston analyysitapa

Yksi laadullisen aineiston perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysimenetelmä, jossa ensin tutustutaan huolellisesti lukemalla läpi, erottelemalla ja merkitsemällä ne asiat, jotka sisältyvät tutkimustehtävään. Aineistossa on aina paljon kiinnostavaa ja tärkeää, mutta tutkimustehtävän kannalta epäoleelliset asiat jätetään pois. Näin poimittua aineistoa luokitellaan, teemoitellaan, tai tyypitellään, jotta saadaan esille tutkimustehtävän kannalta oleellista tietoa. (vrt. esim. Järvinen ja Järvinen 2000, 66, 67, Tuomi, Sarajärvi 2002, 93-121).

Aineiston keruussa sovelsin sisällön analyysiä siten, että aluksi perehdyin molempien ammattikorkeakoulujen kotisivuihin ja tutkin ja pohdin niitä suhteessa

tutkimustehtävääni ja otin mahdollisimman paljon kotisivuilta materiaalia, jonka ajattelin olevan keskeistä työssäni.

Toiseksi järjestin molempien ammattikorkeakoulujen aineistot erikseen ja tein erottelua sellaisesta tiedosta, joka ei ole tämän tutkimuksen kannalta relevanttia.

Kolmanneksi keräsin ammattikorkeakouluittain samaan matriisiin avainsanoilla luokiksi tutkimustehtävän kannalta keskeiset asiat. Luokat olivat missio, visio, arvot, oppimiskäsitys, oppimisenäkemys, opsin tavoitteet.

Neljännessä vaiheessa tutkimustehtävän jäsenyessä ja aineistoon syvemmin perehtyessäni luokittelin aineistot uudelleen kahteen luokkaan tutkimuskysymysten mukaisesti ja näin syntyvät aineistot 1 ja 2.

3. KOULUTUKSEN LAATULUPAUKSET

Tässä luvussa käsittelen aineisto yhden pohjalta PIRAM:n ja TAMK:n koulutukseen liittyviä laatulupauksia.

Missio, visio, arvot ja oppimiskäsitys kotisivuilla:

Missio

<p>Pirkanmaan ammattikorkeakoulun tehtävänä on kouluttaa arvostettuja palvelualojen osaajia ja uudistajia sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla, yhteiskunta-tieteiden, liiketalouden ja hallinnon alalla, luonnontieteiden alalla, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, kulttuurialalla sekä tekniikan ja liikenteen laboratorioalalla.</p> <p>Pirkanmaan ammattikorkeakoulun koulutus-, tutkimus-, kehitys- ja palvelutoiminta tukee työelämän kehittämistä ja sen myötä maakunnan ja seutukuntien uudistamista ja kehittämistä</p>	<p>Tampereen ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin sekä tukea yksilön ammatillista kasvua.</p> <p>Tampereen ammattikorkeakoulu antaa ja kehittää myös aikuiskoulutusta työelämä-osaamisen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi.</p> <p>TAMK harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa, alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä.</p>
---	---

Tampereen ammattikorkeakoulun missio rakentuu suoraan ammattikorkeakoululaista. Pirkanmaan ammattikorkeakoulun missiossa puhutaan arvostettujen osaajien ja uudistajien kouluttamisesta.

Ammattikorkealaissa lähtökohtana ammattikorkeakoulun harjoittaman tutkimus- ja kehitystyön tulee olla ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa. Pirkanmaan ammattikorkeakoulu ei ole tätä ole ilmaissut, vaan koulutus yhdessä tutkimus- ja kehitystoiminnan kanssa suunnataan suoraan palvelemaan työelämän kehittämistä.

Visio

<p>PIRAMK on vuonna 2008 kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu korkeatasoinen, uudistamiskykyinen palvelualojen korkeakoulu.</p>	<p>TAMK on kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettu ammattikorkeakoulu ja merkittävä Tampereen seudun menestystekijä.</p>
---	---

Visioissaan molemmat ammattikorkeakoulut tähtäävät kansallisen tunnettavuuden lisäksi kansainvälisyyteen. Tamk visioi arvostusta ammattikorkeakouluna Tampereen seudun menestystekijänä. PirAMK tunnettavuutta, korkeatasoisuutta ja uudistuskykyä palvelualojen korkeakouluna.

PIRAMK:n arvot: Ammattiosaaminen ja ammattietiikan arvostus, elinikäinen oppiminen, monikulttuurisuus ja suvaitsevaisuus, talouden kehittymisen ja elämän laadun edistämisen yhteensovittamisen ja ympäristövastuun.

PIRAMK:n koulutuksen tavoitteena on laaja ammattisivistys, jossa ammatillinen osaaminen yhdistyy vahvaan ammattietiikkaan sekä kykyyn arvioida ja kehittää omaa työtä.

PIRAMK korostaa myös elinikäisen oppimisen asennetta ja mahdollistamista omassa koulutustarjonnassaan. Koulutuksen tavoitteeksi asetetaan monikulttuurisuuteen ja suvaitsevaisuuteen kasvattaminen, monikulttuurisuuden ymmärtämisen laajasti sekä elämäntapakulttuureina että etnisiin taustoihin liittyneenä. Fyysisten, psyykkisten ja terveydellisten, sosiaalisten ja taloudellisten ja kulttuuristen ympäristövaikutusten huomioon otto asetetaan myös koulutuksen tavoitteistoon.

PIRAMK esittää oppimista koskevat yleiset tavoitteensa ”juonteina”, joita ovat:

- ✚ Opiskelija kykenee toisten kuuntelemiseen sekä asioiden kirjalliseen, suulliseen ja visuaaliseen esittämiseen käyttäen erilaisia viestintätyylejä.
- ✚ Opiskelija ymmärtää ryhmä- ja tiimityöskentelyn periaatteet ja osaa työskennellä yhdessä toisten kanssa.
- ✚ Opiskelija tulee tietoiseksi oman viestintänsä merkityksestä vuorovaikutustilanteen kokonaisuuteen ja osaa havainnoida omaa tapansa olla vuorovaikutuksessa sekä muuttaa sitä kulloisenkin tilanteen vaatimusten mukaiseksi.
- ✚ Opiskelija tuntee ryhmädynamiikan periaatteet ja osaa kehittää ryhmän toimintaa.
- ✚ Opiskelija perehtyy neuvotteluja kokoustaidon teoriaan ja tapakulttuuriin.

- ✚ Opiskelija osaa toimia työelämän tavallisissa neuvottelutilanteissa ja kokouksissa suullisesti ja kirjallisesti.
- ✚ Opiskelija osaa esiintyä tai muuten ilmaista itseään ammatillisessa kontekstissa.
- ✚ Opiskelija osaa tuottaa ulkoasultaan ja tyyliältään huoliteltua ammatillista tekstiä ja omaa valmiudet ammattikorkeakoulutasoisen tutkimuksen raportointiin.
- ✚ Opiskelija osaa hyödyntää internetselainohjelmaa ja PirAMK:n intranetiä sekä käyttää sähköpostia, ilmoitustaulua, laatukäsikirjaa, WinhaWilleä, Moodlea ja muita opiskelussa tarvittavia keskeisiä viestintäkanavia.
- ✚ Opiskelija osaa käyttää tietokonetta ja sen keskeisiä oheislaitteita.
- ✚ Opiskelija osaa asiakirjastandardin mukaiset asettelut ja käyttää MSOffice tai vastaavan ohjelmiston tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta ja esitysgraafiikkaohjelmia sekä osaa tietokoneen resurssienhallinnan.
- ✚ Opiskelija osaa käyttää oppimisympäristön kannalta keskeisiä tietokoneen oheislaitteita, esimerkiksi skanneri, digitaalikamera ja äänentoistolaitteet.
- ✚ Opiskelija tuntee tavallisimmat tietoturvariskit ja niiden hallinnan.
- ✚ Opiskelija osaa medialukutaidon ja hyödyntää tietoverkkoa oppimisympäristönä.
- ✚ Opiskelija osaa hyödyntää MSOffice-ohjelmia monipuolisesti ja sujuvasti työelämän tarpeiden mukaan.
- ✚ Opiskelija osaa käyttää tietolähteenä oman alansa elektronisia aineistoja ja tietokantoja.
- ✚ Opiskelija osaa oman ammattialansa erityisohjelmien käytön.

Edellä esitettyyn listaan ei tässä yhteydessä esitetä tai kuvata opetuksen, oppimisen ja tukitoimintojen suhteen keinoja tai menetelmiä.

Tampereen ammattikorkeakoulun oppimiskäsitys

Oppiminen on sekä yksilöllinen että yhteisöllinen tiedon, taidon ja tietämyksen rakentamisen prosessi. Oppiminen perustuu aikaisempaan osaamiseen ja kokemukseen ja tapahtuu teoreettisen pohtimisen ja toiminnan vuorovaikutuksessa. Oppimista tapahtuu monilla eri tasoilla ja tavoilla, eri oppimistyyleillä ja erilaisissa

ympäristöissä. Oppiminen jatkuu läpi elämän. Vastuu omasta oppimisesta kuuluu opiskelijalle. Ammattikorkeakoulutus on luonteeltaan tavoitteellista, institutionaalista, tutkintoon johtavaa sekä osa eurooppalaista koulutusjärjestelmää.

TAMK yhdistää opetustoiminnassaan käytännön toiminnan ja käsitteellisen pohdiskelun ja varmistaa pääsyn erilaisille tiedon lähteille ja luo mahdollisuuksia kyseenalaistamiseen ja erilaisten näkökulmien rakentamiseen uuden tietämyksen syntymiseksi.

Tiedot, taidot ja arvot kulkevat rinnakkain TAMK:n tavoitteisiin sisältyvän kestävä kehityksen toteutuksessa. Kaiken toiminnan lähtökohtana on tämän päivän tarpeista huolehtiminen siten, että kehityksen ja elämän edellytykset säilyvät myös tuleville sukupolville. Vastuunkantaminen luonnon hyvinvoinnista sekä ekologisesti kestävästä tulevaisuudesta kuuluu jokaiselle TAMK:ssa työskentelevälle tai opiskelevälle. Pyrkimys kestävään kehitykseen näkyy myös TAMKin arkipäivän valinnoissa. TAMKin henkilökunta ja opettajat tuntevat toimintansa ja ammattialansa

Koulutuksen laadun tuottamisen kannalta on merkittävää se, että TAMK ilmoittaa vastaavansa siitä, että henkilökunnalle järjestetään pedagogista koulutusta.

Sekä Pirkanmaan ammattikorkeakoulun, että Tampereen ammattikorkeakoulun dokumenteissa on lueteltu hyvin paljon erilaisia työelämän osaamisvaatimuksia mutta se, miten ja minkälaisen koulutuksen tai prosessin avulla mainittua osaamista aiotaan opiskelijassa lisätä jää ainakin jossain määrin tulkinnanvaraiseksi.

Tässä työssä käytettävän laatuteorian perusteella edellä olevia missioita, visioita ja tavoitteita voidaan tulkita olevan lupauksia, joihin vastataan opetussuunnitelmien mukaan järjestettävässä opetuksessa ja koulutuksessa. Koulutukseen opetukseen ja tukitoimintoihin liittyviä asioita voidaan pitää lupauksina, joihin vastataan ops:ssa kuvailtavalla tavalla.

Merkillepantavaa oli se, että käytettävät ilmaisut ja kieli niin missiossa, visiossa ja muissa ilmaistuissa tavoitteissa poikkesi toisistaan ja näin suorien vertailujen

tekeminen ilman tulkintaa on sattumanvaraista tai vaikeaa ja edellyttäisi asian tarkempaa selvittämistä jatkossa.

4. OPPIMISTA KOSKEVAT LAATULUPAUKSET

Tässä luvussa tutkin aineisto kahden pohjalta sosiaalialan ja kone- ja tuotantotekniikan opetussuunnitelmissa ilmaistuja, oppimista koskevia laatulupauksia.

	OPS / PIRAMK/ Sosionomi (AMK) 180 op, vuosi 2007 – 2008	OPS /TAMK/ Insinööri (AMK) Kone- ja tuotantotekniikka 240 op, vuosi 2007 – 2008
Koulutuksen tavoitteet	<p>Sosiaalialan koulutuksen tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää hyvinvoinnin moniulotteisuuden ja siihen vaikuttavat yksilölliset, yhteisölliset ja yhteiskunnalliset prosessit.</p> <p>Sosionomilta vaaditaan laaja-alaista osaamista kasvun ja kehityksen ohjaamiseen ja sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen, lievittämiseen ja ratkaisemiseen.</p> <p>Sosiaalialan työ tehdään yhä useammin monialaisissa hankkeissa, järjestöissä ja palveluissa, joissa sosionomit työskentelevät yhdessä muiden alojen työntekijöiden kanssa. Sosionomilta edellytetään kykyä toimia moniammatillisissa verkostoissa sosiaalisen asiantuntijana. Sosiaalialan koulutuksessa korostuu tutkiva työote, ilmiölähtöisyys sekä projektimuotoinen teoriaa ja käytäntöä yhdistävä tapa oppia. Opiskeluun sisältyy harjoittelua eri toimintaympäristöissä yhteensä kaikkiaan 8 kuukauden ajan.</p>	<p>Tavoitteena on antaa opiskelijoille laaja-alaiset teknillisen ajattelun ja tiedonhankinnan valmiudet sekä perustiedot siten, että heillä on mahdollisuus työtehtävissään jatkokouluttautua varsin moninaisiin nykyisiin ja tulevaisuuden ammatteihin.</p> <p>Opiskelijoiden itsenäistä päätöksentekoa opinto-ohjelman valinnoissa pyritään tukemaan.</p> <p>PROJEKTIOPISKELU</p> <p>Harjoitustöiden ja ryhmäopetuksen ohella opiskelija voi tehdä projekteja. Opettajien ohjaamalla projektitöillä voi korvata opintojaksoja, jos opettajan kanssa on niin sovittu, tai ne on mahdollista liittää vapaasti valittaviin opintoihin. Aiheet näihin töihin voivat tulla elinkeinoelämästä tai olla esim. laboratorion kehitystehtäviä. Tuloksena projektista on raportti, jonka perusteella työ arvioidaan. Erityisesti modernien tuotantjärjestelmien suuntautumisvaihtoehdossa on projekti- ja harjoitustöillä keskeinen merkitys.</p>
Työn osaamiselle asettamat vaatimukset	<p>Sosionomilta vaaditaan laaja-alaista osaamista kasvun ja kehityksen ohjaamiseen ja sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen, lievittämiseen ja ratkaisemiseen.</p> <p>Sosionomilta edellytetään kykyä</p>	<p>Kone- ja tuotantotekniikan ammattilaisilta vaaditaan työelämässä alan perustietojen lisäksi jonkin osaalueen vankkaa osaamista</p> <p>Koneinsinööriltä vaaditaan usein taloudellista ajattelua, yritte-</p>

	toimia moniammatillisissa verkostoissa sosiaalisen asiantuntijana. Sosiaalialan koulutuksessa korostuu tutkiva työote, ilmiölähtöisyys sekä projekti-muotoinen teoriaa ja käytäntöä yhdistävä tapa	liäisyyttä, asiakaslähtöisyyttä ja palveluhenkisyttä.
Opintojen suuntautuminen	Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa sosiaalialan koulutuksessa opiskelija voi valita vaihtoehtoisia opintoja seuraavista kokonaisuuksista: Sosiaalipedagogiikka Palveluohjaus ja sosiaalityö Sosiaalinen kuntoutus	Konetekniikan koulutusohjelman opiskelijat voivat suuntautua kone- ja laiteautomaatioon, lentokonetekniikkaan, moderneihin tuotantojärjestelmiin sekä tuotekehitykseen. Tämän lisäksi voivat opiskelijat ottaa toiseksi suuntautumisekseen tuotantotalouden.

Opetus ja oppiminen ovat dynaamista liikettä, joka edellyttää aktiivista ihmisen omaa toimintaa. Opetussuunnitelmien tekstit ovat kuitenkin suurelta osin kirjoitettu passiivi-muotoon, kuten ”työ tehdään”, koulutuksen tavoitteena on”, ”vaaditaan, että”, ”tavoitteena antaa”, ”opiskelija voi valita”, ”opiskelijat voivat suuntautua”. Laadun näkökulmasta arvioiden jää vastaamatta kuka tekee, mitä tekee, kuinka tekee.

Kun arvioin esitettyjä opseja suhteessa lupauksiin, jää hieman epämääräinen kuva siitä, mitä halutaan ja tarkoitetaan. Miten opettajan tulee toimia saavuttaakseen moninaiset koulutuslupaukset ja miten oma opetus suhtautuu ja linkittyy muiden opettajien opetukseen ja toimintatapoihin.

Minkälaiseen osaamiseen opetuksella pyritään? Minkälaisia valintoja opiskelija voi tehdä ja mikä on hänen vastuunsa oppimisesta? Minkälaisin toimin ammattikorkeakoulun muu henkilökunta ja hallinto-organisaatio tukee ja avustaa opettajaa opetusponnisteluissa ja opiskelijaa oppimisponnisteluissa?

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän kehitystehtävän aineiston perusteella johtopäätöksenä voidaan todeta, että kumpikaan ammattikorkeakouluista ei esitä selkeästi laatulupausta koulutus-tehtäväänsä liittyen. Kotisivujen retoriikassa näkyy selkeästi kilpailu opiskelijoista ja koulutuksen markkinointuminen. Kotisivut muistuttavat paljolti tavaratalon mainos- ja markkinointisivuja, joissa on paljon kaikkea kaikille jopa niin, että realistisen tiedon löytäminen on hankalaa.

Lupauksia annetaan sinänsä paljon, mutta ne liittyvät enimmäkseen aluekehitystehtävään ja siinä yhteydessä työelämäyhteyksiin yleisesti, alueellisen elinkeinoelämän kilpailukyvyn vahvistamiseen, sekä kansainväliseen toimintaan.

Aluekehitystehtävänsä yhteydessä ammattikorkeakoulut puhuvat osaamisvaateista ja erilaisista kyvyistä, joita työelämä tarvitsee ja tätä voidaan tulkita niin, että ammattikorkeakoulut pitävät näitä perustehtäviään hierarkkisina siten, että koulutustehtävä on alisteinen aluekehitystehtävälle.

Ammattikorkeakoulujen painotuksiin tehtäviensä suhteen saattaa vaikuttaa myös valtiovallan poliittinen ja taloudellinen ohjaus, jossa nykyisin korostetaan mm. työ- ja elinkeinoelämän palvelutehtävää, tehokkuutta ja kansainvälisyyttä. Koulutuspoliittiset linjaukset ovat myös varsin lyhytjänteisiä aikaisempaan sivistystä ja kansalaisten tasa-arvoa korostavaan verraten.

Sekä sosionomin (AMK) ja insinöörin (AMK) opetussuunnitelmissa esitellään ammattialaa, työtehtäviä ja niistä nousevia erilaisia osaamis- ja taitovaatimuksia.

Sen sijaan sellaisia oppimisnäkemymiä ja prosesseja, joilla niitä pyritään saavuttamaan, ei esitetä.

Opseissa ei puhuta niinkään oppimisen tai opettamisen laadusta vaan tuloksista.

Näyttää siltä, että lupauksilla ja opseilla on tämän tutkimusaineiston perusteella heikko yhteys, joka lähinnä tulee esiin siinä, että puhutaan yleisesti työelämästä. Sen sijaan opetus ja oppiminen opettajan ja opiskelijan välisenä vuorovaikutuksellisenä dialogina jää näkymättä.

Käytännössä ammattikorkeakouluilla on käytössä erilaisia opetussuunnitelmien toteutussuunnitelmia ja vastaavia toimintaa ohjaavia säännöstöjä, jotka eivät näy virallisten opetussuunnitelmien yhteydessä. Näiden suunnitelmien käyttämistä voidaan perustella joustavuudella, mutta pulmaksi saattaa muodostua huono läpinäkyvyys ja mahdollisuus muuttaa suunnitelmia erilaisilla tarkoituksenmukaisuusnäkemyksillä jopa kesken toteutuksen. Näin erityisesti silloin, jos laadun arviointi ei perustu kokonaisvaltaisesti ydinprosessien kyvykkyyden arviointiin, vaan lähinnä yksipuolisiin tai yksittäisiin mielipiteisiin tai tarkoitushakuisesti jonkun tai joidenkin osatavoitteiden tai – tehtävien painotukseen.

Tutkimuksesta nousee jatkokokysymyksiksi ja tutkimisen kohteiksi opsien ja toteutussuunnitelmien ja vastaavien toimintaa ohjaavien säännösten suhde, varsinaisen opetus- ja oppimisprosessin laadulliset lähtökohdat, resurssointi ja opetuksen tukitoimien järjestäminen, sekä se, miten varmistetaan koko opettajatiimillä olevan yhteisesti jaettu näkemys oppimistapahtumasta laadun näkökulmasta.

6 OMA ARVIO TYÖSTÄ

Korkeakoulujen tulisi esittää toimintaansa liittyvät keskeiset dokumentit läpinäkyvästi ja tässä mielessä metodologinen valintaa käyttää kotisivuja aineistojen hankintaan tutkittaessa laatua voidaan pitää validina. Mutta tiedonhankinnan aikana kumpikin korkeakoulu uudisti sivustojaan ja sivuja päivitetään koko ajan niin että osaa tähän tutkimustehtävään keräämästäni tutkimusaineistosta ei ole enää löydettävissä sellaisena, kuin olen ne ensimmäisen kerran sivustoilta poiminut.

Toisaalta opetussuunnitelmat ovat molemmissa ammattikorkeakoulussa nykyään vain sähköisessä muodossa, joten tässä suhteessa tämä validiteettiongelma on jatkuvasti olemassa.

Samasta syystä voi seurata tutkimusmielessä myös reliabiliteettiongelma, kun sivuston sisältö muuttuu tutkimuksen aikana. Voi kysyä, että muuttuuko vain retoriikka vai myös käsitys sivuston muuttuessa.

Tällaisella aineistolla voidaan hyvin selvittää laatukäsityksiä yleisellä tasolla. Mutta jos halutaan saada tietoa siitä, miten nämä käsitykset ovat implementoituneet opettajan toimintaan (opetus) ja toisaalta opiskelijan toimintaan (oppiminen) on kerättävä erilaisia aineistoja.

LÄHDELUETTELO

Ammattikorkeakoululaki <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>

Asetus ammattikorkeakoulusta <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352>

Borgman, M. ja Packalén, E. 2002. Parhaat käytännöt työyhteisön kehittämiseen. Tammi.

Hakala, J.T. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, P., Remes, A., Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Järvinen, P ja Järvinen, A. 2000. Tutkimustyön metodeista. Opinpajan kirja. Tampere

Laatujärjestelmä, versio 8.0 (5.10.2004). Tampereen ammattikorkeakoulu

Raivola, R. 2000. Tehoa vai laatua koulutukseen? Werner Söderström Osakeyhtiö. Juva 2000

Tuomi, J ja Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Tammi. Gumeruksen kirjapaino Oy. Jyväskylä

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

OPM. <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/?lang=fi>

http://en.wikipedia.org/wiki/W._Edwards_Deming 17042008

TAMK. <http://www.tamk.fi/fi/WWW/TAMKFI/historia.html> 17.04.2008

TAMK. <http://www.tamk.fi>